

Motion till riksdagen

1985/86:Fö419

Gunnel Jonäng och Gunnar Björk i Gävle (c)

Ekonomiskt skydd vid naturkatastrofer

Hösten 1985 drabbades Gävleborgs och Kopparbergs län av katastrofartade översvämningar. De framvällande vattenmassorna raserade tomter, fastigheter, företag och grödor liksom många människors livsverk.

Vattennivån i Voxnan, Ljusnan och Dalälven var den högsta som uppmätts på över hundra år.

Det regnade osedvanligt mycket i början på september — marken hade ingen kapacitet att ta emot och absorbera nederbörden och dessutom var grundvattennivån högre än normalt. Det var således flera orsaker till att vattnet ökade i vattendragen med åtföljande översvämningar.

Skadorna i Gävleborgs län beräknas till närmare 100 milj. kr. Värst drabbades Ovanåkers kommun och Bollnäs kommun.

Många företagare och enskilda har förutom alla andra svårigheter de drabbats av även lidit stora ekonomiska förluster.

Det ekonomiska skydd samhället kan ge är inte tillfredsställande. Det åligger självfallet varje medborgare att skaffa sig försäkringsskydd, men vid naturkatastrofer är det vår bestämda uppfattning att de kostnader som därutöver drabbar människor måste bäras solidariskt av samhället. Varhelst i vårt land en naturolycka inträffar måste människor kunna påräkna samhällets stöd.

Riksdagen antog 1983/84 nya principer för ersättning för skador till följd av naturolyckor. Eftersom skyddet ej kom att täcka alla skador skulle staten göra en prövning från fall till fall.

I propositionen anges vilka skadelidande som bör omfattas av ett skydd från statens sida. Utgångspunkten skulle vara att det i främsta rummet är enskilda skadelidande som skall tillgodoses. En verksamhet som bygger på en personlig insats från den skadelidandes sida och som har väsentlig betydelse för hans försörjning skulle också omfattas av skyddet.

Den ersättning staten nu gett till de drabbade via länsstyrelsen är helt otillräcklig.

Företagen

10,5 milj. kr. går till företagen. Länsstyrelsen får betala ut 50 % av den redovisade kostnaden för skador som överstiger 20 000 kr. Föreligger synnerliga skäl får länsstyrelsen lämna högre ersättning inom ramen för tilldelade resurser.

Detta är acceptabelt.

Sedan den 1 januari 1984 innefattar hem-, villa-, fritidshus- och lantbruksförsäkringarna obligatoriskt skydd för byggnader, inventarier och lösöre vid översvämning. Självrisken är 10 000 kr. Skador på tomt och anläggningar utanför husen ersätts ej.

Här drabbas enskilda mycket hårt: barnfamiljer, pensionärer, människor med stora skulder på sina hus. Skadorna beräknas till 2,5 miljoner. Regeringen har beslutat om en ersättning på 200 000 kr. sammantaget, att fördela av länsstyrelsen i Gävleborgs län. Ersättning skall utgå "i särskilt ömmande fall".

Vi anser detta strida mot riksdagens beslut. Staten skall visserligen göra en prövning från fall till fall, men det anges också i propositionen att "enskilda skadelidande skall tillgodoses".

Att då som ersättning ge 200 000 kr. "i ömmande fall" när skadorna belöper sig på 2,5 miljoner är orimligt. Här krävs ytterligare medel. "Ömmande fall" innebär att kommunerna måste göra en social prövning — pröva behoven.

Jordbrukarna

Jordbruket drabbades av skador på växande gröda med 4,5 milj. kr., skador på anläggningar, brunnar och broar (på jordbruksmark) uppgick till 2 miljoner, skador på lagrad gröda 0,5 miljoner (omfattas ej av skörde-skadeskyddet).

Jordbrukarna får inte ett öre i ersättning — deras skador nämns över huvud taget inte i regeringsbeslutet.

Någon ersättning för skador på växande grödor kan möjligen utgå via skörde-skadeskyddet, men den ersättningen är avhängig av andra grödor.

Också för jordbrukarnas skador krävs ytterligare medel.

Kommunerna

Räddningstjänsten är reglerad i författning.

Beträffande kommunernas anläggningar och fastigheter (idrottsanläggningar t. ex.) finns inget fastlagt av riksdagen.

Skadorna uppgår till 4,4 milj. kr. Regeringen har inte gett någon som helst ersättning.

Här krävs ytterligare medel.

Vägar

Ersättning skall utgå för reparation av icke statsbidragsberättigade enskilda vägar med 70 % av var och ens andel i nedlagda kostnader som överstiger 10 000 kr. Har man en vägsamfällighet skall man således först multiplicera antalet delägare med 10 000. 70 % av de återstående kostnaderna får man i ersättning. Den ekvationen är listigt uttänkt av regeringen för att förhindra rimlig ersättning. Denna form av ersättning bör omprövas.

Därutöver får SJ 10 milj. kr. för skador och vägverket 2,5 milj. kr. för bidrag till enskilda statsbidragsberättigade vägar.

Denna första verkliga prövning av de nya principerna för ersättning vid naturolyckor visar att de ersättningar som utgår är alldeles för dåliga. Om det är principerna som är felaktiga eller regeringens tillämpning kan diskuteras.

I varje fall drabbas enskilda människor alldeles för hårt enligt regeringens beslut, därtill många enskilda i små omständigheter. Möjligheter till allriskförsäkring finns. Genom den kan självrisken minskas. Alla försäkringsbolag har inte denna försäkringsform. Informationen om den är bristfällig.

Hemställan

Mot denna bakgrund hemställs

1. att riksdagen beslutar om ett anslag till länsstyrelsen i Gävleborgs län på 8 milj. kr. att utbetalas efter länsstyrelsens prövning till enskilda fastighetsägare och jordbrukare,
2. att riksdagen hos regeringen begär en översyn av principerna för skydd vid naturolyckor,
3. att riksdagen uttalar sig för nödvändigheten av en information om möjligheterna att teckna allriskförsäkring.

Stockholm den 27 januari 1986

Gunnel Jonäng (c)

Gunnar Björk (c)
i Gävle

Mot. 1985/86
Fö419